

Overweging 27 oktober 2013

Leven bij God

Lezingen: Wijsheid 3, 1-9; Johannes 5, 24-27

Wanneer we vandaag zowel Allerheiligen als Allerzielen vieren en in deze dienst een teken stellen van licht, dan zegt dat minstens iets over de hoop die we koesteren met betrekking tot de bestemming van ons leven.

Het is in ieder geval de uitdrukking van het vertrouwen dat ons leven van doen heeft met meer dan we kunnen zien, verwerven, tot stand brengen, besturen. Dat met dit alles, hoe veel en belangrijk ook, de betekenis van ons leven niet is uitgeput.

Tegenover het mysterie van ons bestaan vallen we stil. We hebben geen antwoord op de dood en geen verklaring voor geboorte. Beide vervullen ons met ontzag. Het ene met verwondering, het andere met huiver. En zij roepen vragen op.

Wat is de betekenis van ons leven, wanneer het ook zomaar afgelopen kan zijn? Waarom zijn we er dan? En als ons bestaan dan louter toeval is en we er ook net zo makkelijk niet hadden kunnen zijn, wat is dan de zin ervan? Ernstige vragen die ons bezig houden en een antwoord verlangen. Tegelijk vragen we immers ook naar de rechtvaardigheid van het leven. Waarom leeft de een lang, de ander kort; de een in welstand, de ander in bittere ellende? Er is daarin geen schuld en geen verdienste aan te wijzen, laat staan een reden.

De vragen waar wij mee worstelen zijn natuurlijk niet nieuw. Zij zijn van alle tijden en misschien zijn het zelfs de vragen die ten grondslag liggen aan het geloof. De befaamde theoloog Schillebeeckx noemt ze de fundamentele menselijke vragen die uit zichzelf religieus van aard zijn. Zolang deze vragen gesteld worden zal er religie zijn, zo zegt hij.

Laten we daar eens nader naar kijken. Zodra we ons bewust zijn van onze sterfelijkheid, ontstaan er vragen met betrekking tot het begin en het einde van dit leven, maar ook naar het waarom ervan. Wie ben ik? Waarom ben ik er? Waarom ben ik zo en niet anders? Waar kom ik vandaan en wat zal er met me gebeuren? Wat is de zin van mijn leven en wat staat me te doen? Allemaal herkenbare vragen die ieder zich wel op enig moment in zijn of haar leven stelt. We kunnen die vragen maar ten dele beantwoorden uit wat we voor handen hebben, uit ons eigen bestaan. Zij verwijzen uit zichzelf naar iets dat boven ons bestaan uit gaat. Dat is precies wat de religieuze vraag is. Wat ons leven is, kunnen we wellicht nog wel vanuit het leven beantwoorden. Maar wat het betekent en wat de waarde ervan is, kunnen we niet uit het leven zelf destilleren. De vraag naar wat ons leven betekenisgevend overstijgt, is de geloofsvraag.

Voor antwoorden op deze vragen gaan we te rade bij geloofsteksten. In de eerste lezing gaat het vooral om rechtvaardigheid. Hoe kan iemand die goed is, een slechte dood hebben? Dichter bij huis gezegd, klinkt de vraag aldus "waaraan heb ik dit verdiend?" Een zeer schematisch geloof in God zegt dat het goede beloond en het kwade gestraft wordt. Met een niet logisch verantwoorde, maar vaak toegepaste, omkering: wanneer iemand kwaad geschiedt, zal er dus wel een zonde begaan zijn.

Dit klinkt zo gesimplificeerd dat we er misschien een beetje om moeten lachen. Maar toch kunnen we ook onszelf op dit schema betrappen wanneer er ons iets overkomt dat we als een inbreuk op ons leven beschouwen. Gedachten als: "natuurlijk overkomt mij dit weer, want ik deug ook niet" of ook wel "dat mij dit nu overkomt. Ik ben toch altijd goed voor iedereen geweest".

Kennelijk is er iets in ons dat in termen van recht en vergelding denkt voor de verklaring

van hetgeen ons overkomt. Tegelijk zeggen we daarmee dat God op die manier sturend op ons leven betrokken is. Terwijl een meer rationele kijk op het leven al snel zal leren dat het zo helemaal niet werkt. Voor- en tegenspoed zijn geen gevolgen van verdienste. Er is geen recht en rechtvaardigheid in dat wat mensen overkomt. Was dat wel zo, dan zouden we te maken hebben met een despotische God die regeert naar willekeur. En dat is strijdig met alles wat we van God geloven.

Het lijkt me dat de eerste lezing nu precies dit soort geloof in God wil doorbreken. In de ogen van mensen lijken de rechtvaardigen gekastijd te worden, staat er. Maar eigenlijk gaat het veel meer om de levenshouding van de rechtvaardige die ook temidden van beproevingen en tegenslagen trouw blijft in zijn geloof en zichzelf niet verloochent. Die rechtvaardig blijft handelen ook al wordt hij zelf onrechtvaardig bejegend. Het is precies deze houding die ook bij God toekomst heeft. Die door zijn liefde wordt bekrachtigd. Of zoals het in de tekst staat: de getrouwen zullen in liefde bij hem blijven.

De verhouding tussen God en mens wordt niet gekenmerkt door een lik-op-stuk-beleid. De werking van God is veel relationeler. God is degene die aanwezig is in dat wat ons overkomt. Niet als de veroorzaker, maar als de nabije die trouw blijft in de liefde voor zijn schepsel. Het beantwoorden van die liefde schept leven. Het is immers de levensband tussen God en mens.

God is misschien in ons geloof minder almachtig geworden dan vroeger, maar dat betekent niet dat hij minder trouw is. Hij is wellicht wel nabij gekomen, toegankelijker geworden. En in de traditie van de Schrift was God dat eigenlijk altijd al. Op bijzondere wijze komt hij nabij in zijn Woord en in het Levend Woord Jezus Christus.

Dat Woord schept leven wanneer we het horen en erin geloven.

Het deel uit het Johannesevangelie dat we vandaag lezen, is daar heel duidelijk in. "Wie naar mijn woord hoort en gelooft in Hem die Mij gezonden heeft, **is** van de dood overgegaan in het leven".

Dus niet "zal overgaan", maar "is overgegaan". Dat betekent dat we in dit leven al deel hebben aan het volle leven wanneer we ons leven verbinden en in verbinding houden met de Eeuwige en zijn eeuwig Woord.

Zoals we in dit sterfelijk leven deel kunnen hebben aan het eeuwig leven, ervaren we ook de dood in dit leven. Op vele manieren. Dramatisch en minder dramatisch, maar toch. Wanneer je uitgekotst wordt door je klas, of door de samenleving. Wanneer je gepest wordt of gediscrimineerd. Wanneer je niet kunt realiseren wat je graag zou willen.

Wanneer je in onmin leeft met wie je liefhebt. Wanneer je je bestaansmogelijkheden voor jezelf en voor je gezin niet kunt waarmaken. Wanneer je je kinderen niet kunt geven wat je hun zou gunnen. Wanneer je geliefde sterft. In al die situaties waarin je als het ware afgesneden wordt van wie je bent, ervaar je de dood in je bestaan.

De eigen fysieke dood is daarbij in strikt persoonlijke zin, afgezien van het drama van afscheid van wie je liefhebt, misschien wel het minst dramatisch.

Maar midden in de dood zijn wij in het leven ((nieuw liedboek 566, GVL 496) wanneer we voor het leven geen woorden vinden, bestaan we soms in liederen). Midden in de dood is er Degene die trouw blijft en liefheeft. Als degene die door zijn/haar aanwezigheid de dood wegneemt. Niet als een magische handeling, maar eenvoudigweg door er te zijn. Soms kunnen we in liederen wel geloven wat we in gebed of in geloof niet kunnen zeggen. Die gehoopte en ervaren aanwezigheid maakt de dood minder definitief. In elke vorm van dood hebben we iets te verwachten, dat door verlangen, door hoop,

door geloof wordt gevoed.

Dit neemt niets weg van het lijden. Maar het voegt er iets aan toe waardoor het beroofd wordt van de scherpste. Waardoor het zijn absolute duisternis verliest. Waardoor het perspectief krijgt, **iets** krijgt dat misschien hoop genoemd mag worden, en dieper nog vertrouwen, en overgave, waardoor weer iets van vreugde herwonnen kan worden. Niemand zal zeggen dat dit eenvoudig is. Maar ieder zal beamen dat het een groot goed is om in gelovig vertrouwen in het leven staan.

Allerheiligen en Allerzielen te vieren leert ons om de dood te zien in het licht van het leven en het leven in het licht van de eeuwigheid. Dat is niet zo simpel, want het betekent een andere blikrichting dan we gewend zijn.

Meestal zien we het leven in het licht van de dood en de dood in het licht van de eeuwigheid. Ik zou zeggen: "fout, fout". Ons leven is al verlost en de dood is al overwonnen. We zouden de dood moeten bezien in het licht van het leven en ons leven in het licht van de verlossing.

Doordat ons leven is gewild en gezegend heeft het eeuwigheidswaarde. Ons leven is in alle eeuwigheid geleefd. Het zal nooit niet geleefd zijn. Maar als we naar ons leven kijken, zien we vaker de tijdelijkheid dan de absoluutheid.

Het unieke en eenmalige van ons leven geven het een onherhaalbare heiligheid. Dit leven zal in alle eeuwigheid zijn geleefd en in alle eeuwigheid bewaard zijn.

Gods trouw is daarvan de garantie. Ons leven staat nooit onder het "memento mori", het "gedenk te sterven" . Maar onder het "gedenk dat u leeft".

Weten dat we leven onder het aspect van de eeuwigheid, onder de belofte, mag ons het vertrouwen geven dat we een gemeenschap van levenden vormen met ieder die ons is voorgegaan en na ons zal komen. We zijn een mensengemeenschap van alle tijden. Dat neemt niet het verdriet weg, maar het is niet langer een zwart gat. Ons leven is niet voor duisternis geschapen, maar voor het licht.

Moge de Eeuwige die het licht heeft geschapen naar zijn wezen en het leven naar zijn licht, ons bijstaan in de duisternis van de dood, dat ons geloof niet bezwijkt en wij in de ontmoeting met de dood ons geloof in het leven niet verliezen.

De Eeuwige zij geloofd en geprezen. Amen.